

Lidingö
stad

2023-11-16

KS/2023:448

Samrådsredogörelse för Långängen-Elfviks naturreservat

Innehållsförteckning

Bakgrund.....	3
Hur samrådsförfarandet har gått till.....	3
Sammanfattning av inkomna synpunkter	3
Myndigheter	4
Lidingö stad	5
Sakägare; föreningar, företag, samfälligheter	5
Sakägare; privatpersoner	6
Inkomna synpunkter och bemötande	6
1.1 Myndigheter	6
1.2 Lidingö stad	11
1.3 Sakägare, företag, föreningar, samfälligheter	14
1.4 Sakägare, privatpersoner.....	22
Revidering av beslut och föreskrifter samt skötselplan	34
1.5 Revidering av beslut och föreskrifter	34
1.6 Revidering av skötselplan	37

Bakgrund

Kommunstyrelsen har gett miljö- och stadsbyggnadskontoret i uppdrag att ta fram ett förslag på utökning av Långängen-Elfviks naturreservat. Förslaget har varit ute på samråd där sakägare, berörda myndigheter och Lidingö stads nämnder har kunnat lämna synpunkter om reservatens omfattning, föreslagen skötselplan och reservatsföreskrifter.

Hur samrådsförfarandet har gått till

I enlighet med kommunstyrelsens beslut 7 december 2020 § 160 (KS/ 2020: 336) har ett förslag till beslut och föreskrifter samt en skötselplan för Långängen-Elfviks naturreservat tagits fram.

Dessa handlingar skickades ut på en bred remiss mellan den 15 juni och den 12 september 2022. Remissen skickades till berörda myndigheter, föreningar och organisationer enligt en remisslista. Allmänheten gavs också möjlighet att lämna synpunkter. I januari 2023 upptäcktes att remissen inte nått alla remissinstanser varför staden öppnade upp för en ny remissomgång för dessa instanser under ca fyra veckor, fram till den 1 mars 2023. Efter remissen reviderades handlingarna bland annat utifrån några av de inkomna synpunkterna.

Förslaget skickades därefter ut på samråd till stadens nämnder, berörda myndigheter och sakägare, enligt en samrådslista med 314 mottagare. Samrådet pågick mellan den 15 juni och den 11 oktober 2023.

Ett missiv med information om samrådet har skickats med rekommenderat brev och mottagarkvittens till alla sakägare. Myndigheter och stadens nämnder har meddelats via epost. Samrådet kungjordes också två gånger i Post- och Inrikes Tidningar.

Samrådsinstanserna framgår av tabellerna nedan. När det gäller företag, föreningar, samfälligheter och privatpersoner är det endast de som yttrat sig i samrådet som redovisas i tabell tre respektive fyra. Privatpersoner namnges inte.

Totalt inkom 32 yttranden under samrådet.

Sammanfattning av inkomna synpunkter

Totalt har 32 av 314 samrådsinstanser inkommit med yttrande till miljö- och stadsbyggnadskontoret. Av de dessa är sju myndigheter, fem nämnder, sex föreningar/företag och 14 privatpersoner.

Nedan ges en överblick över några av de synpunkter som inkommit till miljö- och stadsbyggnadskontoret:

- ändring av reservatets gräns
- återuppbyggnad av gamla byggnader
- tillståndet i Stockbysjön
- störningar från skjutbanan i Furutorp
- innehåll i skötselplanen
- innehåll i föreskrifterna, till exempel:
  - eldningsförbud
  - reglering av fiske
  - uppsättning av tält och presenning
  - cykelväg längs Ekholmsnäsvägen
  - sjösäkerhetsanordningar och sjövägmärken

Myndigheter

Tabell 1.

Samrådsinstanser	Avstår från yttrande	Yttrande utan erinran/ med tillstyrkan	Yttrande med synpunkter/krav	Kvarstående synpunkter
Länsstyrelsen i Stockholms län			x	X
Havs- och vattenmyndigheten		x		
Riksantikvarieämbetet	x			
Statens jordbruksverk	x			
Boverket		x		
Lantmäteriet	x			
Skogsstyrelsen		x		
Sveriges geologiska undersökning		x		
Sjöfartsverket			x	
Transportstyrelsen	x			
Försvarsmakten	x			
Sveriges lantbruksuniversitet SLU		x		

Lidingö stad

Tabell 2.

Samrådsinstanser	Avstår från yttrande	Yttrande utan erinran/ med tillstyrkan	Yttrande med synpunkter/ krav	Kvarstående synpunkter
Utbildningsnämnden		x		
Omsorg- och socialnämnden		x		
Kultur- och fritidsnämnden		x		
Fastighetsnämnden	x			
Tekniska nämnden			x	
Miljö- och stadsbyggnadsnämnden			x	x
Lidingö Tomt AB	x			
Lidingö stads fastighets AB	x			
Lidingö stads viltvårdsgrupp	x			

Sakägare; föreningar, företag, samfälligheter

Tabell 3.

Samrådsinstanser	Yttrande utan erinran/ med tillstyrkan	Yttrande med synpunkter/ krav	Kvarstående synpunkter
SÖRAB		x	
Ekholmsnäs gård AB		x	x
Ellery Beach House		x	x
Lidingö Brukshundsklubb		x	x
Brf Ekudden 1		x	
Vattenfall Eldistribution AB		x	

Sakägare; privatpersoner

Tabell 4.

Samrådsinstanser	Yttrande utan erinran/ med tillstyrkan	Yttrande med synpunkter/ krav	Kvarstående synpunkter
Privatperson 1		x	x
Privatperson 2		x	x
Privatperson 3		x	x
Privatperson 4		x	x
Privatperson 5		x	x
Privatperson 6		x	x
Privatperson 7	x		
Privatperson 8	x		
Privatperson 9		x	x
Privatperson 10		x	x
Privatperson 11		x	x
Privatperson 12		x	x
Privatperson 13	x		
Privatperson 14		x	x

Inkomna synpunkter och bemötande

Nedan följer inkomna synpunkter. Hälsningsfraser, adresser, namn och bilagor har dock tagits bort. Synpunkterna i sin helhet finns tillgängliga på miljö- och stadsbyggnadskontoret.

Miljö- och stadsbyggnadskontorets svar på synpunkten, och hur den omhändertagits, finns efter varje yttrande. Om hela eller delar av synpunkten/synpunkterna inte har blivit tillgodosedda markeras detta med ett kryss i tabellerna i kolumnen med rubriken "kvarstående synpunkt".

1.1 Myndigheter

1.1.1 Länsstyrelsen

Länsstyrelsen konstaterar att förslaget naturreservat stämmer överens med intentionerna i Regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen (RUF 2050) från år 2018, bland annat vad beträffar "samplanering av bebyggelse- och grönstruktur".

Länsstyrelsen bedömer att förslaget stämmer överens med kommunens gällande översiktsplan där området redovisas som natur/park/grönområde samt idrott/rekreation.

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget och lämnar i övrigt följande synpunkter.

Föreskrifterna

Länsstyrelsen finner att föreskrifterna i huvudsak är väl utformade. Länsstyrelsen har följande synpunkter på föreskrifterna:

B 1 - Undersök noga så att ni inte utestänger förvaltaren från åtgärder som behöver genomföras. Som det nu är skrivet får förvaltaren till exempel inte anlägga stig utan tillstånd då det är reglerat enligt A15. Man kan inte heller anlägga byggnad eller "annan anläggning eller anordning" utan tillstånd då det är reglerat enligt A11. Uppförande av vissa anläggningar för friluftslivet kan därmed bli svåra att uppföra utan tillstånd.

C 15 - Denna föreskrift kan också regleras genom sjötrafikförordningen. Vid reglering av sjötrafik är det viktigt att uppgifter om dessa skickas till Sjöfartsverket för införande i sjökort. Vid reglering av sjötrafik bör såväl Transportstyrelsen som Sjöfartsverket remitteras.

C18 - om luftfarkoster - ur NV:s vägledning: *"Om start och landning regleras i föreskrifter enligt miljöbalken kan man för att underlätta och göra föreskriften tillgänglig för fjärrpiloter ansöka om en begränsande (gul) UAS-zon för start och landning. På så sätt blir start och landning publicerat tillsammans med andra restriktioner i luftfarten på Luftfartsverkets drönarkarta och således lättillgängligt för fjärrpiloter."*

C 19 - hänvisa gärna i texten till avgränsningen av fågelskyddsområdet i beslutskartan.

Förslaget till skötselplanen

2.2.9 Tomt, trädgård, park

Det står att skötselåtgärderna varierar för respektive skötselområde. Dessa behöver också stämma överens med B-föreskrifter och undantag i beslutet, så det bör tydliggöras vad som ingår i skötseln.

2.3 Rekreation och friluftsliv

Under skötselåtgärder nämns en hundrastgård. Tydliggör gärna på karta E vad denna är belägen.

2.6 Jakt

Det står att lös hund får användas vid jakt av stadens utsedda viltvårdare. Detta kan komma att strida mot beslutets ordningsföreskrift C 10 i vilken det framgår att det är förbjudet att medföra okopplad hund i beteshagar, motionsspår, ridspår, led, mountainbikespår och i området som markerats i beslutskartan. Överväg om ett undantag från denna föreskrift behövs.

Det står att ingen stödutfodring ska ske förutom den som utförs av stadens viltvårdare. Detta är inte reglerat i föreskrifterna i beslutet, och har därför ingen rättslig verkan som det är formulerat nu.

Miljö- och stadsbyggnadskontorets kommentar

Föreskrifterna

B-föreskrifter. *Ingen åtgärd.* Miljö- och stadsbyggnadskontoret har gått igenom föreskrifterna med reservatsförvaltaren och beslutat att vissa mer ingripande åtgärder, som till exempel att anlägga ett spår eller parkeringsplats ska prövas genom en tillståndsprocess.

C 15. *Åtgärdas enligt förslag.* Uppgifterna kommer att skickas till Sjöfartsverket för införande i sjökort. Transportstyrelsen och Sjöfartsverket har remitterats i samrådet.

C18. *Åtgärdas enligt förslag.* Miljö- och stadsbyggnadskontoret kommer att skicka in ansökan om en begränsande (gul) UAS-zon för start och landning.

C 19. *Åtgärdat.* Föreskriften kommer att förtydligas genom hänvisning till beslutskartan.

Förslaget till skötselplanen

2.2.9 Tomt, trädgård, park

Ingen åtgärd. De flesta sådana skötselområden är utpekade som tomt- och gårdsmark i beslutskartan och skötseln i dessa områden styrs framför allt av avtal. I dessa områden finns det även undantag från föreskrifterna. Miljö- och stadsbyggnadskontoret bedömer att skötseln för övriga områden täcks in av B-föreskrifterna.

2.3 Rekreation och friluftsliv

Den befintliga hundhagen i Furutorp planeras att flyttas. Ett föreskriftsområde där anläggning av en ny hundhage får ske har ritats ut i beslutskartan i samråd med tekniska förvaltningen.

2.6 Jakt

Ingen åtgärd. Stadens utsedda viltvårdare har undantag från koppeltvånget enligt föreskrift D3. Det förekommer inte något problem med stödutfodring varför detta inte behöver regleras i föreskrifterna.

1.1.2 Skogsstyrelsen

Skogsstyrelsen förordar att området får ett permanent skydd som naturreservat. Områdets skogar har höga natur- kultur- och sociala värden vilket väl motiverar att området skyddas som ett naturreservat. Skötselplan och beslutshandlingar är väl motiverade och Skogsstyrelsen har inga övriga synpunkter. Noterar också att det finns ett undantag för Skogsstyrelsens och SLU:s försök för hyggesfritt skogsbruk i det område där olika typer av alternativa skötselmetoder har initierats.

Miljö- och stadsbyggnadskontorets kommentar

Miljö- och stadsbyggnadskontoret noterar synpunkterna.

1.1.3 Sjöfartsverket

Sjöfartsverket har inget att erinra mot bildande av naturreservatet Sticklinge eller utökning av befintligt reservat Långängen-Elfvik. Men har nedanstående information och synpunkter rörande föreskrifterna.

SSA (Sjösäkerhetsanordningar t.ex. prickar, fyrar, kummel)

Norr om den utökade reservatsgränsen för Långängen-Elfvik sträcker sig den allmänna farleden 542. I anslutning till farleden, placerade inom den föreslagna reservatsgränsen finns vid Södergarn en, eller två stycken sjösäkerhetsanordningar, en fast (på land) och en flytande utmärkning. (Det är svårt att avgöra på kartbilden i samrådsunderlaget om gränsen går utanför eller innanför det flytande sjömärket utanför Södergarn).

Sjösäkerhetsanordningar för sjöfarten syftar bl.a. till att undvika olyckor och därför är det viktigt att dessa kan underhållas så att funktionen bibehålls. Flytande sjömärken kan exempelvis flyttas av isen och behöva justeras eller repareras. Beroende av hur det ser ut på platsen för det fasta sjömärket, skulle exempelvis sly eller buskar behöva röjas för att siktlinjen till det fasta sjömärket från sjön ska bibehållas.

I takt med utvecklingen av sjötrafiken, teknikutveckling och ändrade säkerhetskrav måste det också finnas möjlighet för farledshållaren att förändra farledsutmärkningen, vilket kan innebära både borttagande, flytt eller nyetablering av sjösäkerhetsanordningar (SSA). Sjöfartsverket ser därför att underhåll, reparation och nyetablering av sjösäkerhetsanordningar ska vara undantagna i reservatföreskriften.

Det är Sjöfartsverkets som förvaltar de sjösäkerhetsanordningar som finns inom den föreslagna reservatsgränsen. Det kan dock hända att någon annan, i så fall vanligtvis kommunen, tar över ansvaret för utmärkning. För att etablera eller ta över en sjösäkerhetsanordning behövs tillstånd från Transportstyrelsen.

Sjöfartsverket anser att det ska finnas ett undantag för SSA i reservatföreskrifterna, som skulle kunna formuleras:

Föreskrifterna (x,x.) ska inte utgöra hinder för införande, underhåll, eller avetablering av sjösäkerhetsanordningar, av Sjöfartsverket, eller av förvaltare med tillstånd från Transportstyrelsen.

Sjövägmärken (Skyltar)

Intill reservatet för Sticklinge finns en fartbegränsning om 5 knop. Möjligtvis finns skylt/skyltar för denna begränsning uppsatta inom reservatsområdet. Ansvarig skylthållare är enligt Länsstyrelsens föreskrifter, Sticklinge udde båtklubb. Om skyltarna står inom reservatsgränsen är det möjligt att skylthållaren emellanåt behöver röja sly eller buskar, för att skyltarna ska hållas synliga.

Sjöfartsverket anser att det ska finnas ett undantag för att underhålla och eventuellt sätta upp sjövägmärken (skyltar). Ny skyltning kan behövas om exempelvis en fartbegränsning eller ett ankringsförbud skulle utfärdas i, eller intill, naturreservatet i framtiden.

Sjöfartsverket anser att det ska finnas ett undantag för sjövägmärken i reservatsföreskrifterna, som skulle kunna formuleras:

Föreskrifterna (x.x) ska inte utgöra hinder för skylthållare, utsedd av Länsstyrelsen, att etablera, underhålla eller dra in sjövägmärken.

Vattenskoterförbud

Gällande förbud mot vattenskoter i reservatet har vi ingenting att erinra i sak. Men vi vill informera om att det finns en utmaning i att kommunicera ett sådant förbud från sjön, då området inte är begränsat av någon naturlig linje och därmed blir svårt att redovisa både i sjökort och med skyltning.

Miljö- och stadsbyggnadskontorets kommentar

Undantag för sjösäkerhetsanordningar och sjövägmärken i föreskrifterna

Miljö- och stadsbyggnadskontoret har lagt till D-föreskrifter som ger undantag för etablering, underhållning eller avetablering av sjösäkerhetsanordningar och sjövägmärken.

Angående vattenskoterförbud

Miljö- och stadsbyggnadskontoret noterar detta.

1.1.4 Havs- och vattenmyndigheten

Utökningen av naturreservatet inkluderar inte nationellt värdefulla akvatiska bevarandevärden och bedöms inte vara ett objekt som kräver samråd med Havs- och vattenmyndigheten enligt Förordning om områdesskydd 25a § (1998:1252).

Miljö- och stadsbyggnadskontorets kommentar

Miljö- och stadsbyggnadskontoret noterar detta.

1.1.5 Sveriges lantbruksuniversitet

Sveriges lantbruksuniversitet, SLU, avstår från att lämna synpunkter på rubricerad remiss.

Miljö- och stadsbyggnadskontorets kommentar

Miljö- och stadsbyggnadskontoret noterar detta.

1.1.6 Sveriges geologiska undersökning

Sveriges geologiska undersökning (SGU) avstår från att yttra sig i båda ärenden (nytt naturreservat Sticklinge resp. utökning av naturreservatet Långängen-Elfvik).

Miljö- och stadsbyggnadskontorets kommentar

Miljö- och stadsbyggnadskontoret noterar detta.

1.1.7 Boverket

Boverket har inga synpunkter på Lidingö stads aktuella samrådshandlingar avseende "Långängen-Elfviks naturreservat och Sticklinge naturreservat".

Miljö- och stadsbyggnadskontorets kommentar

Miljö- och stadsbyggnadskontoret noterar detta.

1.2 Lidingö stad

1.2.1 Utbildningsnämnden

Utbildningsnämnden ser inget behov att lämna ytterligare yttranden i frågan.

Miljö- och stadsbyggnadskontorets kommentar

Miljö- och stadsbyggnadskontoret noterar detta.

1.2.2 Miljö- och stadsbyggnadsnämnden

Miljö- och stadsbyggnadsnämnden ser positivt på att kommunstyrelsen föreslår en utökning av Långängen- Elfviks naturreservat, i syfte att långsiktigt bevara området för friluftsliv och för den biologiska mångfalden.

Miljö- och stadsbyggnadsnämnden lämnade ett remissyttrande den 30 augusti 2022 (Dnr MSN/2022:182). Utöver remissyttrande önskar nämnden att framföra ytterligare några synpunkter, se nedan.

Föreskrifter gällande stängsel och hundar

Det vore lämpligt att föreskriften A7 gällande uppsättning av stängsel blir tillståndspliktig i stället för förbjuden. Vissa tillståndspliktiga åtgärder, till exempel att anlägga en hundhage, kräver stängsling så det vore konsekvent att även stängslingen i sig är tillståndspliktig och inte förbjuden.

Det vore även lämpligt att revidera föreskrift C10 något, genom att lägga till texten "undantaget i hundhagar". Föreskriften skulle således lyda: "det är förbjudet att medföra okopplad hund i beteshagar, motionsspår, ridspår, led, mountainbikespår och i området som markerats i beslutskartan, undantaget i hundhagar och vid arbete med vallning, till exempel av får. Med god uppsikt över hunden och visad hänsyn till de som nyttjar spåren, kan spår tillfälligt korsas". Då blir det tydligt att hundar får vara lösa i hundhagar.

Föreskrift gällande fiske i Kottlasjön

Bakgrund

Kottlasjön har tidigare varit kraftigt övergödd med bland annat grumligt vatten och obalans i fiskfaunan som resultat. Staden har lagt ner mycket arbete och ekonomiska medel på att förbättra vattenkvaliteten i Kottlasjön och sjön har numera nått god ekologisk status och är en trevlig badsjö.

I Lantmäteriets fastighetsförteckning som staden beställt inför samrådet har det framkommit att ca hundra fastigheter med tillhörande ca 160 fastighetsägare innehar fiskerätt i en del av Kottlasjön. Några fastigheter är dessutom bostadsrättsföreningar vilket innebär ännu fler fiskerättsinnehavare. Med undantag för sex fastigheter som äger vatten, så handlar det om ett så kallat samfällt fiske på stadens vatten. De flesta fiskerättsinnehavare har med största sannolikhet inte vetat om att de innehar fiskerätt, men nu när staden har informationen kan det komma att ändras. Eftersom fiskerätten delas av många så har varje enskild fiskerättsinnehavare sannolikt en begränsad fiskerätt, men det är högst oklart vad som gäller och det är mycket komplext att reda ut.

Konsekvens och förslag

Att fiska upp rovfiskarna abborre och gädda kan leda till att vattenkvaliteten kraftigt försämras igen. För att bibehålla det klara vattnet efter fosforfällningen föreslås därför att en föreskrift tas fram där fisket av rovfiskar regleras något. Förslaget är att gädda och abborrfiskar endast får fiskas med handredskap från land i det område där fiskerättsinnehavare äger fiskerätt. I övrigt föreslås ingen begränsning av fisket för fiskerättsinnehavarna.

Eldningsförbud bör råda förutom på anvisade platser

På grund av att naturreservatet är välbesökt och att det har höga rekreations- och naturvärden bör risken för brand minimeras genom att man endast får elda på anvisade platser. De flesta bränder orsakas av människan. Orsaken kan till exempel vara att man inte släckt en eld ordentligt eller att man eldat på en plats nära torr vegetation. Risken att en brand utvecklas i tätortsnära naturreservat med många besökare torde vara högre än i andra reservat. Genom att erbjuda grillplatser på väl utvalda platser kan människor på ett säkrare sätt elda och grilla. En ytterligare fördel är att mark och hällar inte riskerar att skadas med ett sådant förbud.

Inkludera Mölna

Som miljö- och stadsbyggnadsnämnden skrivit i tidigare remissvar, skulle det vara önskvärt att området vid Mölna inkluderades i naturreservatet. Området innehåller en mycket värdefull ekmiljö. Då Lidingö har ovanligt mycket värdefulla ekar, både i ett regionalt, europeiskt och internationellt perspektiv, har vi också ett extra stort ansvar att bevara dessa ekmiljöer för framtiden.

Miljö- och stadsbyggnadskontorets kommentar

Föreskrifter gällande stängsel och hundar

Åtgärdat. Miljö- och stadsbyggnadskontoret anser att det är rimligt att stängsling blir tillståndspliktigt i stället för förbjuden. Att anlägga en hundhage är endast tillståndspliktigt, varför det är logiskt att även stängsling blir tillståndspliktig. Vidare är stängsling ett mindre ingrepp i jämförelse med andra åtgärder som är tillståndspliktiga.

Kontoret anser också att det är bra med ett förtydligande om att hundar får vara lösa i hundhagar.

Föreskrifter gällande fiske i Kottlasjön

Ingen åtgärd. Miljö- och stadsbyggnadskontoret instämmer i att det är viktigt att Kottlasjön inte överfiskas på rovfiskar. Kontoret vet dock inte hur högt fisketrycket kommer att bli, och bedömer därför att eventuella föreskrifter kan införas i ett senare skede. Kontoret kommer att bevaka fiskbestånden så att åtgärder kan vidtas om det skulle visa sig behövas. Det samfällade fisket finns i två små, mycket diffust definierade områden i västra Kottlasjön. Det innebär att det är mycket svårt att veta att man fiskar i rätt del av sjön. Det är också oklart hur mycket en fiskerättsinnehavare har rätt att fiska. Detta, samt att Kottlasjön är känslig för förändring av fiskfaunan, kan staden informera fiskerättsinnehavare om, vid eventuella förfrågningar.

Eldningsförbud

Delvis åtgärdat. Miljö- och stadsbyggnadskontoret instämmer i att ett eldningsförbud skulle kunna minska risken för brand. En föreskrift som förbjuder eldning annat än på anvisade grillplatser har lagts till i föreskrifterna. Grillning i medhavd grill och användning av friluftskök kommer fortsatt vara tillåtet. Ett undantag från eldningsförbudet kommer gälla för skolverksamhet och ideella föreningars barn- och ungdomsverksamhet.

Inkludera Mölna

Ingen åtgärd. Reservatsgränsen i samrådsversionen grundar sig på en välförankrad och grundlig genomgång mellan kommunalråden och miljö- och stadsbyggnadskontoret och kommer att kvarstå.

1.2.3 Tekniska nämnden

Tekniska förvaltningens uppfattning är att de fordonsklasser som anges i bestämmelserna ska motsvara fordonsklasserna enligt gällande lagstiftning.

Härutöver har inte tekniska förvaltningen några ytterligare synpunkter på förslaget än dem som teknik- och fastighetsnämnden lämnat genom yttrande daterat den 2022-09-28.

Miljö- och stadsbyggnadskontorets kommentar

Miljö- och stadsbyggnadskontoret har tillsammans med tekniska förvaltningen gått igenom föreskrifterna som berör trafik och korrigerat föreskrift C8 och C17.

1.2.4 Kultur- och fritidsnämnden

Det kommer inga ytterligare yttranden från KFN.

Miljö- och stadsbyggnadskontorets kommentar

Miljö- och stadsbyggnadskontoret noterar detta.

1.2.5 Omsorgs- och socialnämnden

Omsorgs- och socialnämnden lämnade ett yttrande hösten 2022 över förslaget till nytt naturreservat i Sticklinge och utökat reservat Långängen-Elfvik.

Vi har inga ytterligare synpunkter från omsorgs- och socialförvaltningen.

Miljö- och stadsbyggnadskontorets kommentar

Miljö- och stadsbyggnadskontoret noterar detta.

1.3 Sakägare, företag, föreningar, samfälligheter**1.3.1 SÖRAB**

I linje med vårt certifierade ledningssystem inom kvalitet och miljö (ISO 9001 och 14001) bedriver SÖRAB ett systematiskt arbete för att minska den miljöpåverkan som insamling, förädling, återvinning och avsättning av avfallet ger upphov till. SÖRAB har tagit del av remissen av Miljö- och stadsbyggnadskontorets förslag till utökning av Långängen-Elfviks naturreservat och önskar framföra följande remissynpunkter.

Remissynpunkter

Södergarns trädgårdsavfallsmottagning ligger som en enklav inne i det utvidgade reservatet vilket innebär att det för SÖRABs del är viktigt att det säkerställs att verksamheten kan fortsätta som hittills.

Anläggningen tar idag emot trädgårdsavfall från företag och hushåll. Löpande borttransporteras löv, gräs samt stubbar till andra anläggningar för behandling. Ris och grenar flisas däremot på anläggningen i Södergarn, för att sedan transporteras till mottagande anläggning för energiåtervinning.

Verksamheten medför transporter till och från anläggningen samt buller i samband med containerhantering och krossning av materialet. Den senaste bullerutredningen, från 2021, visade att bullervillkoren följs. För att minska risken för störning sker krossning och uttransport under fler, men kortare, kampanjer. Verksamheten ger även upphov till dagvatten och kan vid torr väderlek orsaka damm. Dessutom sker ibland nedskräpning, när anläggningen är stängd, genom

att avfall olovligen dumpas utanför anläggningen.

Förutsatt att dagens verksamhet vid trädgårdsavfallsanläggningen inte påverkas eller begränsas har SÖRAB inget att erinra mot förslaget.

Miljö- och stadsbyggnadskontorets kommentar

Ingen åtgärd. Miljö- och stadsbyggnadskontoret bedömer att SÖRABS verksamhet inte kommer att begränsas eller påverkas negativt då verksamheten, med undantag för transporter, utövas utanför naturreservatets gränser. Reservatsföreskrifterna begränsar inte transport på vägar.

1.3.2 Ekholmsnäs gård AB

Undertecknande parter är positiva till Lidingö Stads förslag till utökning av Långängens-Elfviks naturreservat, undantaget ny föreslagen gränsdragning vid Ekholmsnäsvägen.

Föreslagen utökning av Långängen-Elfviks naturreservat vid Ekholmsnäsvägen innebär en inskränkning för verksamheterna som är aktiva i området. Golf, ridning, skidåkning och rodel. Verksamheterna vid Ekholmsnäs utgör viktiga aktörer för området och dess skötsel. Samtliga verksamheter vid Ekholmsnäs främjar fysisk aktivitet och gemenskap.

En utökning av naturreservatet över Ekholmsnäsvägen kommer minska tillgängligheten för allmänheten till området. Då det saknas kommunala förbindelser till Ekholmsnäs tar sig många Lidingöbor till området med bil, moped eller cykel. Parkering sker idag på ett område som berörs av ny föreslagen gränsdragning. Parkering vintertid sker med för Lidingö Stad redan kända utmaningar.

Samtliga verksamheter vid Ekholmsnäs har investerat betydande resurser i sina faciliteter och infrastruktur. En utökning av naturreservatet över Ekholmsnäsvägen kan betraktas som en förlust av dessa investeringar och kan avskräcka från framtida investeringar. Naturreservat innefattar omfattande begränsningar i vad som får ske på området, utökas reservatet över Ekholmsnäsvägen begränsas möjligheterna för verksamheterna där att fortsatt investera i sina faciliteter och erbjuda Lidingöborna god tillgänglighet till Ekholmsnäs och Långängen-Elfviks naturreservat.

Undertecknade hemställer att befintlig gräns för naturreservatet vid Ekholmsnäsvägen kvarstår.

Miljö- och stadsbyggnadskontorets kommentar

Uppllysning

Det är endast sakägare (de som har någon typ av rättighet inom naturreservatet) som har möjlighet att lämna synpunkter i samrådet. I detta fall är det endast

Ekholmsnäs AB som är sakägare. Föreningar och övriga hade möjlighet att lämna synpunkter under remissen som hölls mellan 15 juni och 12 september 2022.

Miljö- och stadsbyggnadskontoret bemöter dock synpunkterna.

Ändra reservatsgränsen

Ingen åtgärd. Reservatsgränsen i samrådsversionen grundar sig på en välförankrad och grundlig genomgång mellan kommunalråden och miljö- och stadsbyggnadskontoret och kommer att kvarstå.

Nuvarande arrendeområden kommer inte att ingå i naturreservatet, utan naturreservatet följer arrendeområdenas gräns. Naturreservatet kommer inte att minska allmänhetens tillgång till reservatet. Miljö- och stadsbyggnadskontoret har tillsammans med lärande- och kulturförvaltningen bedömt att antalet parkeringsplatser kan utökas inom arrenderat område och utanför naturreservatets gräns. Naturreservatets föreskrifter hindrar inte att verksamheter kan utövas, men man måste ansöka om tillstånd vid till exempel större arrangemang i reservatet.

Stora delar av området är värderat till högsta naturvärdesklass och har därmed unika naturvärden med nationellt intresse för naturvärden. Liknande höga värden finns endast på ett fåtal små platser till på Lidingö. Skogsstyrelsen har pekat ut området som nyckelbiotop, och den består bland annat av mycket värdefulla ekmiljöer. Lidingö har både i ett regionalt, europeiskt och internationellt perspektiv ovanligt mycket värdefulla ekar och har därför också ett extra stort ansvar att bevara dessa ekmiljöer för framtiden.

1.3.3 Ellery Beach House

Från Ellery Beach House sida är det viktigt att hotellverksamhetens ordinarie verksamhet fortsatt kan bedrivas enligt tidigare och att föreskrifter enligt C20-22 inte förhindrar det. I verksamheten ingår bland annat att spela musik på hotellet, anordna bröllop, event mm.

Utan tillstånd från Lidingö stad är det förbjudet att:

20. sätta upp partytält, tävlingscenter, presenning, alla former av toaletter, bord eller liknande, undantaget mindre bord i samband med skolverksamhet och ideella föreningars tränings- och tävlingsverksamhet.

21. anordna tävlingar, marknader, filminspelning, bröllop eller andra privata samlingar, event, eller liknande verksamheter med fler än 50 personer, eller om arrangemanget varar i mer än 3 timmar. Undantag gäller för skolverksamhet och ideella föreningars träningsverksamhet. Undantag gäller även för ideella föreningar som får anordna tävlingar med högst 150 personer och som varar i högst 6 timmar.

22. på ett störande sätt använda radio, musikanläggning, volymstarka musikinstrument, högtalare, visselpipor eller annat som avger ljud av höga volymer.

Det framgår av punkten D5.

5. På tomt- och gårdsmark, enligt beslutskartan, gäller ingångna avtal med staden. I den mån rätt, som följer av avtal, inte kan utövas till följd av naturreservatets föreskrifter ska den rätten ha företräde framför följande föreskrifter: A1-3, A8, C1-5, C8-9, C11, C14, C20-21.

Självklart ingår det inte i vår verksamhet att utöva "störande" ljud, men vad som uppfattas som störande kan vara subjektivt och musik och ljud är en central del av upplevelsen av ett hotell.

Vi undrar därmed om även punkt C22 bör inkluderas i D5-undantagen för att förtydliga att det inte ska förhindra hotellets befintliga verksamhet? Eller om det på annat sätt bör förtydligas att hotellets verksamhet och ljud med tillhörande högtalare och musikanläggning framöver även är tillåtna?

Avseende "tidigare avtal" undrar vi även om detta inkluderas i tidigare bygglov/plankartor eller om det behöver förtydligas avseende att hotellet har avtal?

Övrigt: Det finns idag längs stigarna ett flertal spänger nedlagda för att man torrskodd ska kunna ta sig fram längs befintliga gångstråk, behöver det förtydligas att det är fortsatt godkänt? Se punkter 11-13 på sida 8?

11. anlägga lekplats, utegym, sport- och idrottsytor, campingplats, hundhage, bikupa eller annan anläggning eller anordning.

12. uppföra byggnad, mast, torn, brygga, ponton eller annan anläggning i mark eller vatten.

13. anlägga stig, spår, eller parkeringsplats för personbilar (klass 1) och andra mindre fordon.

Miljö- och stadsbyggnadskontorets kommentar

Angående föreskrifter

Ingen åtgärd. Reservatsföreskrifterna är endast tillämpliga inom naturreservatets gränser. Därför blir verksamheten inte påverkad så länge den utövas inom fastigheten 6:103. Om Ellery Beach House skulle vilja anordna något evenemang inom naturreservatets gränser, finns möjlighet att söka om tillstånd för detta.

Spänger och avtal

Staden har inte kännedom om att Ellery Beach House har avtal inom naturreservatets gränser utöver ett arrende (gällande uppläggning och förtöjning av småbåtar).

Staden ger inte markupplåtelse för utsättning av spänger och Ellery Beach House har tidigare ombetts plocka bort spängerna.

1.3.4 Lidingö Brukshundsklubb

Kopplade och okopplade hundar - Föreskriften s. 10 p. 10

I enlighet med vad som tidigare har anförts så bedriver LBK kursverksamhet, träning samt tävling inom det område som omfattas av det utökade naturreservatet. För att kunna bedriva LBKs verksamhet bör det, i enlighet med vad som tidigare framförts, på ett tydligt sätt förtydligas att det föreligger en rätt att utöva LBKs verksamhet i området så att besökare av det nya naturreservatet är medvetna om att LBK använder området för sina aktiviteter innebärande att besökarna kan komma att möta hundar i området.

Hundförare kan i området med sina hundar ägna sig åt personsök, spårning, apportträning eller annan träning eller tävling och att då kan hundarna vara både kopplade och okopplade. LBK har inte för avsikt att medvetet bedriva sin verksamhet i de ovan angivna spåren men för det fall de angivna spåren måste korsas samt om det med arrendators samtycke bedrivs olika tävlingar och träningar i beteshagar så måste LBK kunna utföra dessa aktiviteter både med kopplade och okopplade hundar.

I föreskriften punkt 10 på sidan 10 står följande under rubriken förbud.

Medföra okopplad hund i beteshagar, motionsspår, ridspår, led, mountainbikespår och i området som markerats i beslutskartan, undantaget vid arbete med vallning, till exempel av får. Med god uppsikt över hunden och visad hänsyn till de som nyttjar spåren, kan spår tillfälligt korsas.

Detta är otydligt och kan tolkas på olika sätt. Det bör ändras till:

Medföra okopplad hund i beteshagar, motionsspår, ridspår, led, mountainbikespår och i området som markerats i beslutskartan, undantaget vid arbete med vallning, till exempel av får. Med god uppsikt över hunden och visad hänsyn till de som nyttjar spåren, kan spår tillfälligt korsas med okopplade hundar.

I detta sammanhang ska även beaktas att Länsstyrelsen medger, med stöd av 18 § tredje stycket jaktförordningen (1987:905) att SBK inom Stockholms län får genomföra prov-, tränings-, tävlings- och uppvisningsverksamhet med hundar under den så kallade hundförbudstiden från den 1 mars till den 20 augusti. Tillståndet gäller från och med 1 januari 2021 till och med den 25 december 2025. Detta tillstånd gäller även för LBK som är en lokalklubb under SBK.

Anordna tävlingar - Föreskriftens s. 11 p. 22

LBK finner det till belåtenhet att kravet på att LBKs kursverksamhet och tävlingar ska vara tillståndspliktigt har tagits bort så gott som till helhet. Men för att undvika missförstånd önskar LBK få ett förtydligande av denna angivna text:

Utan tillstånd från Lidingö stad är det förbjudet att:

20. sätta upp partytält, tävlingscenter, presenning, alla former av toaletter, bord eller liknande, undantaget mindre bord i samband med skolverksamhet och ideella föreningars tränings- och tävlingsverksamhet.

21. anordna tävlingar, marknader, filminspelning, bröllop eller andra privata samlingar, event, eller liknande verksamheter med fler än 50 personer, eller om arrangemanget varar i mer än 3 timmar. Undantag gäller för skolverksamhet och ideella föreningars träningsverksamhet. Undantag gäller även för ideella föreningar som får anordna tävlingar med högst 150 personer och som varar i högst 6 timmar.

Innebär det att LBK ej får sätta upp ett tält eller pressning för att skydda eventuellt sekretariat, start eller målgång under en tävling om den hålls utanför LBKs klubbområde? Det känns som en onödigt sträng regel att det måste ansökas om tillstånd för att skydda ett mindre bord från väderförhållanden.

Vad gäller möjligheten att arrangera tävlingar utan tillstånd så uppfattar LBK att detta är möjligt om en tävling med högst 150 startade om dessa ej startar samtidigt. Dvs. om antal startande är utspridda över en dag eller helg och det ej är 150 personer i startområdet eller på tävlingsbana samtidigt så erfordras ej tillstånd.

Miljö- och stadsbyggnadskontorets kommentar

Rätt att utöva verksamhet

Ingen åtgärd. Det utökade reservatet ska enligt reservatets syfte erbjuda rekreation för många olika typer av besökare, varför en balans mellan olika gruppers intressen behövs. Att ge separat rätt till nyttjande åt en förening som företräder en specifik intressegrupp medger inte en sådan balans. Miljö- och stadsbyggnadskontoret bedömer att besökare av naturreservatet inte behöver upplysas om att de kan komma att möta hundar i området.

Tävling med lösa hundar i beteshagar

Åtgärdat. Undantag införs i föreskrift C10. Undantag för okopplad hund i beteshage gäller för träning och tävling som betesarrendator och reservatsförvaltare skriftligen godkänt.

Angående föreskrift C10

Åtgärdat. Föreskriften kommer att förtydligas.

Länsstyrelsens tillstånd

Upplysning. Tillståndet som svenska brukshundsklubben har fått är beviljat enligt annan lagstiftning än miljöbalken som naturreservatsföreskrifterna har sin grund i. Miljöbalken väger tyngre och undantaget från lagen om tillsyn över hundar och katter ger inte möjlighet att frångå föreskrifter som har meddelats enligt 7 kapitlet miljöbalken.

Sätta upp tält och presenning

Ingen åtgärd. Det krävs tillstånd från Lidingö stad att sätta upp tält och presenningar eftersom användningen av dessa kan innebära både ett slitage på naturmiljön och ett störningsmoment för andra besökare. Det finns alltid en möjlighet att söka om tillstånd för att sätta upp presenningar och liknande. Om ett mindre bord är försett med ett regnskydd krävs inget separat tillstånd för det. Om det råder osäkerhet över vad som är tillåtet och inte i naturreservatet, har staden gärna en dialog med LBK.

Tävlingar med max 150 deltagare

Ingen åtgärd. Det krävs tillstånd från Lidingö stad om en ideell förening anordnar en tävling där antalet deltagande personer överskrider 150 personer. Föreskriften reglerar antal deltagare för hela tävlingsarrangemanget, inte för hur många deltagare det är i en enskild klass eller på ett specifikt område vid en given tidpunkt.

Tillstånd bedöms vara ett bra verktyg för att kunna uppfylla syftet med reservatet, och därigenom stödja friluftsliv och rekreation. Staden kan genom tillståndsprocessen till exempel lokalisera arrangemang till lämpligare plats och tidpunkt för att minska risk för skada och störning på känslig mark, flora och fauna. Samt för att minska konflikter mellan olika typer av friluftslivsaktiviteter.

1.3.5 Brf Ekudden 1

Hur många meter ut från strandkanten i vattnet kommer gränsen för det nya naturreservatet att gå?

Brf Ekudden 1 har en vattenrätt där vi också har en båtbygga för 8 platser idag. Vi planerar att ansöka om förlängning av båtbyggan så att alla lägenheter får en tillhörande båtplats, dvs ytterligare 10 båtplatser och önskar att detta tas i beaktande vid gränsdragningen för det nya naturreservatet.

Miljö- och stadsbyggnadskontorets kommentar

Ingen åtgärd. Den föreslagna reservatsgränsen går ca 33 meter ut från strandkanten från platsen med byggan som har 8 platser. Enligt detaljplanebestämmelserna ska det vara öppet vatten i det området där naturreservatet föreslås ligga, vilket enligt detaljplanen innebär att man inte får bygga byggor inom det området.

1.3.6 Vattenfall Eldistribution AB

Vattenfall Eldistribution AB, Vattenfall Eldistribution nedan, har elnätanläggningar inom område och inom närområde för utökat Långängen-Elfviks naturreservat i Lidingö bestående av 77 kV luftledning, lila heldragen linje i karta nedan, 77 kV markkabel, lila streckad linje och 220 kV och 77 kV transformatorstation, blå kvadrat. Elnätanläggningarnas läge i kartan är ungefärligt.

(det gula är befintligt naturreservat och det gröna är utökat).

Vattenfall Eldistribution noterar att det står nedan i skötselplanen: "Ett antal ledningar för bland annat el, tele, vatten och avlopp finns i området. Föreskrifterna i beslutet anger att bland annat att renovering av ledningarna är tillståndspliktiga, med undantag för innehavare av servitut och ledningsrätt. Anläggande av ny ledning i luft, mark eller vatten är också tillståndspliktigt." Luftledningen som korsar befintligt och tillkommande naturreservat är skyddad med ledningsrätten akt. 0186-92/9. I dagsläget finns inga projekt för dessa luftledningar. Men inom en 20års period kommer dessa att behöva reinvesteras.

Nedan framgår Vattenfall Eldistributions synpunkter:

Nytt naturområde invid luftledning

Vid bildande av nya naturområden, t ex naturreservat, Natura 2000-områden och vattenskyddsområden, gäller att restriktionerna inte får förhindra Vattenfall att utföra återkommande drift- och underhållsåtgärder som man är ålagda att utföra bl.a. enligt Elsäkerhetsverkets föreskrifter. Reservatföreskrifterna får inte utgöra hinder för ledningshavaren att utöva de rättigheter som gäller enligt gällande ledningsrätt eller servitutsavtal bl.a. vad gäller återkommande underhållsarbeten som röjning av skogsgata.

Vattenfall skall avlämna följande yrkanden d.v.s. att Vattenfall skall ha:

- Full tillgång till luftledningarna med dess tillhörande delar. Vattenfalls personal och entreprenörer skall bl.a. kunna ta sig fram med alla för ändamålet anpassade fordon för att utföra erforderliga drift- och underhållsåtgärder utan att tillstånd eller anmälan erfordras.
- Rätt att för all framtid bibehålla elektrisk luftledning med tillbehör såsom stolpar, stag, linor samt jordtag och övriga säkerhetsanordningar för luftledningens bibehållande.
- Rätt att fälla för luftledningen hinderliga eller för dess säkerhet farliga träd och buskar.
- Rätt att utföra erforderliga markarbeten vid drift och underhållsåtgärder.
- Rätt att inom området ta för luftledningens anläggande och bibehållande erforderlig sten, vilken inte upplagts för särskilt ändamål.
- Rätt att uppföra ny luftledning eller markkabel eller till luftledningen tillhörande delar i befintlig ledningsgata.

Vattenfall skall utöva rättigheterna så att området inte betungas mer än nödvändigt. Naturvårdsförvaltaren får inte i luftledningens närområde ändra markanvändningen genom att exempelvis uppföra byggnad, parkeringsplats, stängsel eller annan anläggning eller anordna upplag så att luftledningens bibehållande enligt vid varje tidpunkt gällande säkerhetsföreskrifter äventyras.

I Sticklinge naturreservat finns inga befintliga eller planerade ledningar från Vattenfall Eldistribution.

Vattenfall Eldistribution AB vill informera om följande:

- Vid eventuella schaktningsarbeten skall kabelutsättning begäras. Detta beställs via Post och telestyrelsens www.ledningskollen.se
- När du ska bygga, fälla träd, schakta eller spränga nära våra ledningar så glöm inte att beställa bevakning. Då är vi med på plats under arbetets gång och ser till att inga skador uppstår.
- Befintliga elnätanläggningar måste hållas tillgängliga under alla skeden av genomförandet.
- Någon anläggning, tex byggnad, får inte uppföras invid elnätanläggning tillhörande Vattenfall Eldistribution så att gällande säkerhetsavstånd inte hålls.

Miljö- och stadsbyggnadskontorets kommentar

Miljö- och stadsbyggnadskontoret noterar synpunkterna. För servituts- och ledningsrättsinnehavare finns det undantag från utvalda reservatsföreskrifter under föreskrift D6. Föreskrift A6, som lyder ”*I naturreservatet är det förbjudet att anordna alla typer av upplag, undantaget tillfälliga upplag för jordbruk och skogsskötsel*” kommer att läggas till som undantag för de som har servitut och ledningsrätt. I övrigt bedömer miljö- och stadsbyggnadskontoret att föreskrifterna inte hindrar Vattenfall Eldistribution AB att utöva sina rättigheter.

1.4 Sakägare, privatpersoner

1.4.1 Privatperson 1-2

Vi är positiva till ett utökat naturreservat och har följande kommentarer och förslag:

Tomterna 9:77 och 9:81 i kvarteret Isstacken bör införlivas med naturreservatet. Båda ligger under strandskydd, som enligt regeringsbeslut 2015 10 29 ((ärende 2014/00048/Me) ej får upphävas. Dessa tomter utgör avrinningsområde för hela Kottlagårdsområdet mot Kottlasjön och ligger i direkt anslutning till det befintliga naturreservatet.

Vidare föreslår vi att de delar av tomten 9:64, som ska avstås till Lidingö stad, skall få status som naturreservat. Anledningen är att bevara Storgårdsvägens speciella karaktär av gammaldags landsväg. Dessutom ligger den mitt emot Kottla gård. Storgårdsvägen är en av Lidingös äldsta vägar och var i gamla tider vägen till kyrkan för boende söder om Kottlasjön. För att bevara vägens gammaldags karaktär, har man bland annat behållit el- och kraftledning på trästolpar.

När vi köpte vårt hus 1991, fick vi veta, att det fanns ett servitut, som hörde till fastigheten, gällande fiske i Kottlasjön. Nu undrar vi hur detta gäller med tanke på att sjön ska ingå i naturreservatet.

Miljö- och stadsbyggnadskontorets kommentar

Utöka naturreservatet

Ingen åtgärd. Reservatsgränsen i samrådsversionen grundar sig på en välförankrad och grundlig genomgång mellan kommunalråden och miljö- och stadsbyggnadskontoret och kommer att kvarstå.

Fiskerätt i Kottlasjön

Kottlasjön ingår redan i befintligt naturreservat och det finns inga föreskrifter som reglerar fisket i Kottlasjön. Med detta nämnt, vill miljö- och stadsbyggnadskontoret informera om följande gällande fiskerättigheter i Kottlasjön:

Lidingö stad har låtit Lantmäteriet utreda fiskerättigheterna i Kottlasjön och det har framkommit att det finns två små områden i västra Kottlasjön där det finns samfällt fiske, vilket innebär att många fastighetsägare gemensamt äger fiskerätt i dessa områden. Eftersom fiskerätten delas av många så har varje enskild fiskerättsinnehavare sannolikt en mycket begränsad fiskerätt, men det är högst oklart vad som gäller och det är mycket komplext att reda ut. Områdena är dessutom väldigt diffust definierade vilket innebär att det är mycket svårt att veta att man fiskar i rätt del av sjön. Utanför dessa områden har fastighetsägare med andel i samfällt fiske inte rätt att fiska. Ca 100 fastigheter med tillhörande fastighetsägare har del av det samfällda fisket i Kottlasjön men större delen av Kottlasjön ägs av Lidingö stad och omfattas inte av samfällt fiske.

Det finns oftast ingen information i gamla förrättningsakter om fiske, varför det ofta är svårt att uttala sig om fiskerätter. Det är bara den som är lagfaren ägare till fastighet som har fiskerätt som har rätt att fiska (det vill säga inte andra familjemedlemmar). Kottlasjön är känslig för förändring av fiskfaunan och att fiska upp rovfiskarna abborre och gädda ur sjön kan leda till att vattenkvaliteten försämras, med ökad algblooming och grumligt vatten som resultat. Detta gör att det är olämpligt att fiska abborre och gädda i Kottlasjön.

1.4.2 Privatperson 3

Såsom sakägare vill jag, som framgår nedan, göra en del ändringar och tillägg till liggande förslag:

1. Förbättra tillsynen av hastighetsbegränsning avseende båttrafiken i Hustegafjärden

I takt med den ökande motorbåtstrafiken, inkl vattenskotrar, från och till Kyrkviken kan konstateras att ytterst få respekterar hastighetsbegränsningen på 7 knop. Vanligt är att man kör i 25 - 30 knop och t o m mer. I den hastigheten har man liten möjlighet att t ex upptäcka badande från stränderna och från båtarna samt de simmande fåglarna med sina ungar. Dessutom eroderas stränderna på ett påtagligt sätt av de stora svall som uppkommer vid framför allt höga hastigheter. Observeras bör att fågelskyddsområdet i Gråviken angränsar till båtleden.

Vad gör Lidingö stad åt detta? Tillsynen och skyltningen är idag ytterst begränsad, för att inte säga urusel. Är det båtclubbarna som själva har ansvaret för tillsynen på uppdrag av staden och/eller länsstyrelsen? Och dessutom mot betalning? I så fall borde en ändring komma till stånd om staden har ambitioner beträffande ett fungerande naturreservat även till sjöss. Lidingö stad måste återta initiativet i denna fråga och betydligt mer aktivt än idag verka för en förändring/förbättring.

2. Ta bort förslaget till undantag för ny grusad cykelväg längs Ekholmsnäsvägen

Som ett undantag från reservatsföreskrifterna, punkt D 7, föreslås anläggande av en ny cykelväg från Killinge längs Ekholmsnäsvägen som kan ansluta till befintliga cykelvägar för vidare tur mot Lidingö centrum eller Lidingövallen m fl platser. Varför då kan man undra?! Har inte förslagsställarna koll på den egna kommunen? Det finns ju redan en grusad gång- och cykelväg från Killinge från korsningen Killingevägen/Tranbärsvägen som går över Långängen via Långängens gård dels via Ekogården (Stockby f d motionsgård) och ridskolan till centrala Lidingö dels via Koltorps gårde. Det är redan idag en cykelväg som många cyklisterna från Killinge, Gåshaga och Käppala frekventerar. Den är lika nära att åka till Lidingö centrum som den föreslagna nya cykelvägen.

Dessutom finns det redan idag asfalterad cykelväg längs Gåshagavägen/Södra Kungsvägen ända till såväl Lidingö centrum som Lidingöbron.

Det vore rent slöseri att anlägga en ny grusad cykelväg under sådana förhållanden och dessutom en konstig åtgärd i ett naturreservat som redan utsätts för påfrestningar. Vi har ju reservatet för att skydda den speciella miljön i området; kulturhistoriska miljön med gamla odlingsmarker, gamla ekar och lindar, fauna och övrig flora. Tänk om! Prioritera naturreservatet! Skona naturen och ta bort förslaget!

Miljö- och stadsbyggnadskontorets kommentar

Tillsyn av hastighetsbegränsning

Ingen åtgärd. Lidingö stad har inte befogenhet att utöva tillsyn över hastighetsbegränsningar till sjöss. Det är Länsstyrelsen som beslutar om hastighetsbegränsande områden och hur de ska skyltas. Sjöpolisen och Kustbevakningen utövar hastighetsövervakning.

Undantag från grusad cykelväg

Ingen åtgärd. Om staden skulle besluta att anlägga en cykelväg längs med Ekholmsnäsvägen kommer planering och genomförande ske med stor försiktighet och omsorg om de natur- och kulturvärden som finns i området. Arbetet kommer utföras i nära samarbete med ekolog och arborist med kunskap om bevarande av äldre träd och skydd av trädens rotzon.

1.4.3 Privatperson 4-5

Som berörd sakägare har vi tagit del av Lidingö stads förslag om utökning av naturreservatet och vill i huvudsak anföra följande:

Under och efter pandemin har vi noterat en markant ökad aktivitet inom Elfviks grönområden och vi konstaterar att reservatet ska komma att räcka till allt fler individer som kommit att vistas inom området. Vi anser därför att det är klokt att säkerställa att det här unika området också på sikt inte bebyggs eller industrialiseras. Vi delar helt och fullt målbilden med att reservatet ska vara tillgängligt för en så stor grupp av allmänheten som möjligt samt vikten av att utöka reservatytan i syfte att på lång sikt säkerställa tätortsnära friluftsliv och rekreation vari ingår värdefulla naturvärden, växt- och djurliv. Det framstår för oss därför som oerhört viktigt att bevara denna rekreationsyta samt den höga biologiska mångfalden som finns inom detta område också för kommande generationer.

Utomhusskjutbanan vid Furutorp ligger belägen på norra Elfvikslandet, i mitten av det nya utvidgningsområdet för naturreservatet vilket medför olägenheter såsom buller och säkerhetsrisker, men också olika typer av kemiska markföroreningar såsom bly, arsenik och koppar med flera tungmetaller som är vanligt förekommande i skyttevallar. Det finns grunda våtmarker i närhet av skyttebanan och dessa utgör viktiga livsmiljöer för en rad organismer som behöver eller gynnas av fuktiga förhållanden och ofta rikare tillgång på död ved i trädklädda våtmarker. Av dessa skäl föreslår vi därför att förslaget på beslut och föreskrifter för Långängen-Elfviks naturreservat gällande användning av mark-och vattenområde, borde utvidgas till att också förbjuda att idka miljöfarlig verksamhet samt verksamhet som förorsakar buller, säkerhetsrisker eller därtill likvärdiga olägenheter för allmänheten.

Vi anser vidare att utomhusskytte med dödliga vapen i bostadsnära rekreativmiljö inte går att förena med moderna krav på miljö, säkerhet och hållbarhet, skjutbanan står därför i konflikt med målbilden för det utvidgade reservatet. I ljuset av en utvidgning av naturreservatet framstår det därför för oss än mer tydligt att de förutsättningar som gällde då skjutbanan en gång i tiden etablerades är historiska och finns inte längre kvar. De intressenter som företräder skyttet är dessutom långt färre än andra grupper som tvingats anpassa sig till skyttet i området (motionärer, förskolor, skolor, idrottsföreningar, cyklister, skidåkare, hästar, ridskoleryttare, privatryttare, orienterare, svampplockare, vilda djur, scouter, hundägare, hundar, brukshundsklubb, fiske, modellflyg mm). Det kan därför inte längre anses vara motiverat att ett särintresse som skytte går före det allmänna intresset, särskilt som det redan finns säkrare inomhusskjutbanor att hänvisa utövarna till i Högsåtra.

Lagstiftning kring miljön i Sverige är principbaserad och bygger på ett antal grundläggande principer, bland annat lokaliseringsprincipen som innebär att man ska välja en sådan plats att skytteverksamheten kan bedrivas med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och för miljön. Det finns en anledning till att ett

flertal skyttebanor i Stockholms närhet redan lagts ned, nämligen att de inte går att förena med lokaliseringsprincipen och med hållbarhetsmål i stort.

Lidingö kommun beskriver på sin hemsida att Elfviks naturreservat är ett av de viktigaste områdena för friluftsliv på Lidingö och understryker betydelsen av bostadsnära skogar, att dessa ska vara ”trygga, framkomliga och säkra”. Det har redan inträffat incidenter kopplat till orienterade skolungdomar och ryttare i närheten av skjutbanan och det kan därför redan konstateras att den utgör en tydlig säkerhetsrisk och begränsar därför rekreativområdet.

Sammantaget ifrågasätter vi logiken i att låta skytteverksamhet bedrivas inom ett naturreservat och vädjar därför till Lidingö kommun att, i likhet med andra Stockholmsnära kommuner, lägga ner skjutbanan vid Furutorp.

Miljö- och stadsbyggnadskontorets kommentar

Nedläggning av skjutbanan

Ingen åtgärd. Det finns gällande avtal mellan staden och flera skytteföreningar och dessa har rätt att använda skjutbanan. Skjutbanan ingår inte i naturreservatet och området hyser i och med markanvändningen inga påtagliga naturvärden. Till följd av klagomål har skjuttiderna relativt nyligen reglerats.

Spridning av föroreningar

Miljö- och stadsbyggnadskontoret bedömer att det inte föreligger stor risk för spridning av föroreningar vid Furutorps skytteanläggning. Miljö- och stadsbyggnadskontoret bedömer att inga omgående krav på sanering av skjutvallarna behövs. Tungmetaller som bly binds även hårt till partiklar i marken vilken innebär att spridningen till omgivning blir liten.

Säkerhet

Vallarna runt skjutbanan har nyligen förstärkts för att ge ett extra säkerhetsskydd. Ett staket har också satts upp runt området för att minska risken för att obehöriga ska beträda området.

Förbud mot miljöfarlig verksamhet

Ingen åtgärd. Miljö- och stadsbyggnadskontoret bedömer att ett specifikt förbud mot miljöfarlig verksamhet inte är nödvändigt då reservatsföreskrifterna bedöms vara tillräckliga för att syftet med naturreservatet ska uppnås.

Förbud mot verksamheter som orsakar buller

Ingen åtgärd. Buller som genereras utanför naturreservatet kan inte regleras i reservatsföreskrifterna. Skjutbanans verksamhet är reglerad via egna villkor för höga ljudnivåer via ett föreläggande om försiktighetsmått, som följs upp av miljö- och stadsbyggnadskontoret.

Konflikt med naturreservatets målbild

Ingen åtgärd. Eftersom skjutbanan inte ingår i naturreservatet står den pågående verksamheten inte i konflikt med målbilden för naturreservatet.

Lokaliseringsprincipen

Ingen åtgärd. Platsvalskravet har störst betydelse vid bedömning av nya verksamheter och åtgärder. Skytteklubbarna har alla nödvändiga tillstånd för deras verksamhet och har som ovan nämnts nyligen tecknat ett nytt arrende med ytterligare inskränkta skyttetider till följd av klagomål. Arrendet sträcker sig till 2028 och är politiskt förankrat.

1.4.4 Privatperson 6

Under en längre period, från 1860 fram till 1970 talet, så har ett växthus delvis varit placerad på S:334 med en totalyta av ca 12 kvm på S.334. Växthuset sträckte sig från gaveln av den sk. "Trädgårdsmästarbostaden 6:29, upp mot S:334. Totalt ca. 4 meter in på S.334 område, från fastigheten 6:29, på det som benämns "parkering" i nuvarande detaljplan. Se foton i nästa mail.

För att inte i framtiden fränsäga oss möjligheten att på nytt uppföra denna byggnad så att området med ett stort kulturhistoriskt värde blir återställt hemställer vi att denna möjlighet skrivs in i förslaget om en utökning av Långängen Elfviks naturreservat om det behövs. Gamla bilder växthuset skickas in senare i veckan som kompletterande handling.

Miljö- och stadsbyggnadskontorets kommentar

Ingen åtgärd. Fastigheten ligger inom befintligt naturreservat och enligt redan gällande föreskrifter krävs tillstånd från staden för att uppföra en ny byggnad. A-föreskrifter i ett befintligt naturreservat kan inte mildras, utan mycket starka skäl. Om en ny byggnad ska uppföras behöver man således söka om tillstånd för detta och staden kommer då att pröva ärendet. I prövningen ingår att ta hänsyn till kulturhistoriska värden.

1.4.5 Privatperson 7-8

Vi har beretts möjlighet att yttra oss över utökning av Långängen-Elfviks naturreservat. Vi har i huvudsak tittat på den södra utökningen.

Vi är positiva till förslaget. Området vid Mølna och Kottlaån med kvarndamm är vackert och kulturhistoriskt värdefullt samt ett område värdefullt för friluftslivet. Vi är positiva till förslaget till skötselplan för naturreservaten. Framför allt att man väger in hänsyn till flora och fauna, kulturmarker samt människors behov av rekreation och skönhet. (Tyvärr kan vi i andra naturreservat utanför Lidingö se ett ensidigt hänsynstagande till fauna).

I Kappsta har man tillämpat skötselplanen med ett gott resultat.

Miljö- och stadsbyggnadskontorets kommentar

Miljö- och stadsbyggnadskontoret noterar era synpunkter.

1.4.6 Privatperson 9–12

Våra förslag och önskemål

-bevara, förbättra och utöka den befintliga ängsmarken för att gynna den biologiska mångfalden.

-Utarma den monokultur av snöbär som finns på vissa delar av ängsmarken. Detta för att ge plats åt ängsväxter och öka den biologiska mångfalden. Elimineringen av snöbärsbuskarna kan ske både genom kontinuerlig, manuell rensning samt genom betande och bökande kreatur. Tillsammans med kommunen och eventuellt Elfviks gård (eller andra intresseorganisationer) önskar vi bedriva optimal skötsel av ängen med fagning, slåtter, betesdjur och hamling som del av processen.

-Vi önskar hjälp och stöd från kommunen i skötsel, utökning och förädling av ängsmarken.

Kulturbevarande insatser

-som en kulturbevarande insats önskar vi i framtiden ha möjlighet att återställa det tidigare lusthuset. Uppförandet ska i så fall naturligtvis ske på den befintliga grunden och om möjligt med inspiration från ursprungliga skisser och ritningar.

-Vid sällsynta tillfällen önskar vi som boende på X resa tält för fest samt begagna en mindre del av ängen för tex traditionsenligt midsommarfirande.

Övriga önskemål som ej berör samfälligheten

-vi skulle uppskatta ett återställande av kulturmiljön mellan Kristinehäll och Bellevue samt beskärning av lindallén. Detta är ett kulturellt intressant område där bl.a. Anders Zorn har skapat ett av sina mest berömda verk.

Miljö- och stadsbyggnadskontorets kommentar

Skötsel av samfälligheten

Lidingö stads tekniska nämnd har ansvar för skötseln av hela reservatet, även den samfällda marken. I praktiken är det reservatsförvaltaren på tekniska förvaltningen som planerar skötselåtgärderna. I stort inryms era förslag i skötselplanen, men vilka skötselinsatser staden kommer kunna göra, med vilken metod och hur ofta skötseln kommer att kunna utföras är beroende av budget. Med det sagt har staden gärna en dialog med delägare i samfälligheten om framtida skötsel.

Snöbär är en invasiv art som är ett hot mot den biologiska mångfalden. Det är viktigt att busken bekämpas på rätt sätt annars skulle det kunna hända att den i stället sprider sig än mer. Därför är det angeläget att ha en dialog med staden om bekämpningsåtgärder.

Uppförande av lusthus

Ingen åtgärd. Fastigheten ligger inom befintligt naturreservat och enligt redan gällande föreskrifter krävs tillstånd från staden för att uppföra en ny byggnad. A-

föreskrifter i ett befintligt naturreservat kan inte mildras, utan mycket starka skäl. Om en ny byggnad ska uppföras behöver man således söka om tillstånd för detta och staden kommer då att pröva ärendet.

Tält och midsommarfirande

Åtgärdat. En föreskrift som tillåter delägare av samfälligheten att sätta upp tält och bord samt att anordna privata samlingar kommer att läggas till D-föreskrifterna.

Återställande av kulturmiljö och beskärning av lindallé

Tekniska förvaltningen planerar att beskära lindallén. Vad gäller återställande av kulturmiljön i övrigt behöver frågan preciseras, kontakta gärna staden för ytterligare frågor.

1.4.7 Privatperson 13

Inga åsikter om ovan nämnda dokument.

Miljö- och stadsbyggnadskontorets kommentar

Miljö- och stadsbyggnadskontoret noterar detta.

1.4.8 Privatperson 14

Först vill jag tacka för det ambitiösa och genomarbetade förslaget gällande Långängen – Elfviks naturreservat! Det andas en genuin vilja att bevara och förbättra miljön för naturen, växter och djur samt för människors hälsa och välbefinnande i nutid samt för kommande generationer.

Som boende i Trasthagen, Pennaflod 1 sedan 52 år är jag djupt oroad över försämringen av miljön i Stockbysjön.

Därför läser jag med glädje att ni i era skrivelser anger att

- Badplatser och miljöer med upplevelsevärden och sociala värden för ett omväxlande friluftsliv
- Sötvattensmiljöer med rikt växt- och djurliv ska vara prioriterade bevarandevärden.

Ni anger också att

- Kottlasjön, och övriga sötvatten sköts för att bevara och utveckla tillgänglighet och biologisk mångfald samt för att bibehålla eller uppnå god ekologisk status
- Viktiga lek- och uppväxtområden för fisk fortsätter att fredas från fiske, till dess livskraftiga populationer av gös, gädda och abborre uppnåtts
- Områdets öppna våtmarker vårdas så att öppenheten behålls
- Vattenkvaliteten i sjöarna ska upprätthållas och vid behov förbättras för att säkra och öka upplevelsevärden knutna till vatten.

- Rensning av fria vattenytor, restaurering av våtmarker, sjöar och kustvatten, reduktionsfiske, slyröjning i vägområden, putsning av diken och dagvattentäkter.

är åtgärder som ska genomföras enligt skötselplanen.

Kommunen har förtjänstfullt renoverat bryggan, belägen i västra delen av Stockbysjön. Den frekventeras av många människor som sitter där för en stunds kontemplation, yoga eller picnic. Tyvärr ser de endast en liten del öppet vatten då merparten av vattenytan täcks av en flytande matta av levande och döda fintrådiga alger, en jäsande organism i gult eller illande grönt.

Det är med växande oro vi noterar att Stockbysjön eutrofieras så att det inte syns öppna vattenytor överhuvudtaget under juli och delar av augusti månad. Sjön anges ha ett medeldjup av 1,2 m och ett maxdjup av 2,3 m, en minskning med flera meter jämfört med hur det såg ut när vi flyttade till området. Djupet blir säkerligen ännu mindre då det tjocka alglagret långsamt sjunker till botten av sjön och ytterligare påskyndar igenväxningen.

Vi noterar att det påverkar fågellivet i sjön på ett negativt sätt. Minskningen av häckande fåglar har skett på senare år samtidigt som eutrofieringen intensifierats. Från att det tidigare häckade minst 3 – 5 par sothönor med upp till sex ungar vardera, 1 – 2 par viggas med fyra till sex ungar, 3 – 5 andmammor med upp till åtta ungar vardera samt ett par knölsvanor som återkom år efter år, och skäggdopping, har vi i år bara sett ett par sothönor med fyra ungar och en andmamma med ett fåtal ungar. Hägern visar sig emellanåt men är bara på kortvariga besök.

Reduktionsfisket av mört har vi ännu inte sett något resultat av särskilt inte när det gäller det jäsande ytskiktet.

Är verkligen skyddsåtgärderna för att bevara vattenmiljön i Stockbysjön tillräckliga efter att Återvinningscentralen och Beijer Bygg anlagts så nära sjön? Dammarna som skulle utgöra en del av reningen men de tillåts växa igen.

Att parkeringsplatsen vid Stockby används som uppställningsplats för långtradare och deras släp/containrar, samt ibland för dumpade skrotbilar, oroar. Vilka utsläpp kan det medföra?

Vi som bor här noterar att vi fortfarande har härliga trollsländor som flyger omkring och sprider glädje och skönhet.

Groddjuren ser vi mycket sällan nuförtiden. Hoppas att de och den skyddade vattensalamandern verkligen finns någonstans och att de lärt sig använda cementröret de skulle använda för säker övergång, men vi har inte sett dem.

Det är inte tillåtet att fiska ens med handredskap i Kottla- och Stockbysjön, om man inte har fiskerätt.

Vi är tacksamma att kommunen tagit bort den egenmäktigt tillverkade brygga byggd av lastpallar och frigolit som tidigare användes av fiskare.

Skulle uppskatta om det sattes upp skyltar där det framgår att fiske ej är tillåten, särskilt vid Törners brygga och vid kommunens brygga.

Ämnet är ofantligt stort och spännande, vilket den senaste research gjord över sagda område visar från 2016 och ej ännu klart 2024.

Resultat i form av 6-8 ambitiösa dr. avhandlingar modell Projektbeskrivningar: Åtgärder mot interngödning i Stockbysjön, Lidingö Reduktionsfiske och behandling med fosforbindande ämne håller hög vetenskaplig klass med mätningar och diagnostik metoder i vissa avseende mindre när det gäller effektiva åtgärder tex effekter av reduktionsfiske kan ej säkerställda svar givas.

Hypoteserna är svävande och den verkliga orsaken till övergödningen nämns ej alls!

Den är nämligen mycket delikat och ömtålig p.g.a. ämnets storhet och komplexitet kommer jag endast behandla Stockbysjön.

Denna juvel som under sommarmånaderna-hösten är gulgrön av jäsande trådalger så att enstaka sothöner har svårt att ta sig fram, är också en frisk källvattensjö med grundvatten från omgivande brant berg vilket man erfar som kalla stråk när man simmar som väl kan användas i "kristid, när kriget kommer" då äldre fastigheter har egna brunnar som ej kan förgiftas.

Undersökningar av övergödningen har man under de 53 åren jag bott vid sjön försökt åtgärda med att höja vattenytan med tron att växtligheten ej skall följa med? Med dammbyggnad! Se tidigare artikel SvD 1985.

Genom att muddra sjöarnas bottnar vilket slutade med att fosfor som frilades från botten förorsakade än mer alg tillväxt. Dock ett tappert försök!

Nu 2016 Naturvattens digra undersökning framför man teorier om att Kottlasjöns mörtbestånd helt enkelt vandrar uppströms till Stockbysjön och ger upphov till kaskadeffekter i ekosystemet Gn.sk. top-down mekanismer. I ett sådant tänkbart scenarium skulle masstillväxt av trådalger kunna vara en följd av ökat predationstryck på kräftdjur, snäckor och andra småbetare (vars antal är minimalt gn 50 års observation). Det hävdas också att ökad mängd mört med sitt bökande efter föda ökar frisättning av fosfor bunden i botten!?

Denna jäsande mängd flera ton sjunker så småningom till botten i september månad och utvecklar avgivning av kraftfull metangas vid förruttelse så kraftfullt utsläpp att roddbåt lyfts upp i luften flera decimeter händer sannolikt 1 g/g/100 år. Ej bra med hänsyn till vår strävan efter mindre utsläpp.

Lidingö kommun har förstått orsaken till övergödning i viss mån genom att bygga 2 mindre uppsamlingsdammar för regnvatten dagvatten lakvatten spillvatten efter stigen som går från ridhuset till början av Stockbysjön mycket klokt beslut. Dock ej tillräckligt, dels för att dammarna ej räcker till, dels växer igen efter 2 år skall rensas var 10 :e?

Framför allt det kritiska läget för ridstigen som går parallellt med Stockbysjön strand ända till Trasthagenvägen är sträckan oskyddad för hästskit (som är fantastiskt bra för åkerjord och trädgårdar, hästar är underbara djur) som vid första slagregn kan pulvreras och förs i mikroskopiska mängder neråt mot sjön.

Jordbruksdepartementets förordningar om hästgödsels förvaring är inte aktuell här men stränga krav framförs på att spridning ej få ske på vintertider nära sjöar mm förordningar. Man behöver inte vara Sherlock holmes för att förstå var övergödningen kommer ifrån eller!?

Den högst respektabla och omtyckta ridskolan har 48 stallplatser och många står i kö. Alla dessa fina djur motioneras hela året runt och de trivs gott när de kommer ut på spåret efter 1 km vid Stockbysjön, visar de sin uppskattning, helt i sin ordning Men hästgödsel skal enl. Förordning myllas ner på åker och annorstädes vilket ej går att göra på hårdmark utan ständig tillförsel sker till Stockbysjön speciellt under regnperiod och vinterslask 7 månader/år 365 dgr/år.

Som djurvän, ryttarvän och marinbiolog ger jag ett gott råd kasta inte 4-5 miljoner i sjön som ej ger resultat vilket visat sig under 50 år. Spara skattebetalarnas pengar!!!

Förslag 1 gräv 1 m djupt dike som ni gjort mellan bilbesiktningen och kyrkogården, Vilket visar att ni kan! Parallellt med ridstigen 100 m, vilket fångar upp rester av hästgödsel och hundexcr. Lakvatten, spillvatten, dagvatten regnvatten från industrien p-platsen Tungmetaller oljeprodukter vilket man funnit i bottensediment på Stockbysjön som inte är 2 meter djup utan går ner till 10 meter kan visas med bryggstolpe.

Vsb

Alt 2 ridskolan har en tidigare avtagsväg över Stockbyvägen skyltad går bakom cementmuren löper ut på starten för Lidingöloppet är ej så lycklig lösning med korsning trafikfara!

Billigast snabbast lösning 1 Lidingö stad sparar miljonbelopp Stockbysjön kommer att bli den blåa juvel den var 1971 då jag bosatte mig där.

Miljö- och stadsbyggnadskontorets kommentar

Tillståndet i Stockbysjön

Staden arbetar med att förbättra tillståndet i Stockbysjön, men kommer att genomföra andra åtgärder än de föreslagna. Den grundläggande orsaken till

övergödningssproblemen i Stockbysjön är att näringsämnet fosfor frigörs från sjöbotten, vilket beror på gamla synder. Det som tillkommit under senare år är en obalans i fiskfaunan som har förvärrat situationen i sjön. Därför har staden låtit utföra reduktionsfiske i sjön, där man fiskat upp mört och andra karpfiskar. Det har också genomförts pilotförsök med två olika metoder för att binda den fosfor som finns i Stockbysjöns botten så att den inte frigörs och orsakar övergödning av vattnet. Försöken ska utvärderas under hösten 2023 och om någon av metoderna visar sig fungera kommer en fullskalig behandling av sjön att genomföras under våren 2024.

Om en fullskalig fosforbehandling genomförs i vår kommer slutnotan för både undersökningar och behandling att landa på ungefär 1 miljon kronor. Kostnader som till 90 procent täcks av ett statligt bidrag för lokala vattenvårdsprojekt (LOVA). Förhoppningen är att resultaten ska bli lika positiva som efter behandlingen av Kottlasjön 2017. Utgången är dock mer oviss eftersom det ännu inte finns någon välbeprövad metod för att binda fosfor i små grunda sjöar.

De konsulter som staden anlitat har kommit fram till att nytillskottet av näringsämnen från omgivningen är så litet att det inte bör vara något problem för sjön. Hästgödseln från ridspåret medför således inte någon avgörande negativ påverkan på Stockbysjön och hästhagen norr om sjön betas inte under vintern då näringsläckaget är som störst. Hästarna som betar där under sommarmånaderna stödutfodras inte heller.

Halterna av tungmetaller är inte anmärkningsvärt höga i Stockbysjön. Halterna är dessutom lägre i den översta delen av sjöbotten än djupare ner, vilket visar på att metallerna kommer från gamla föroreningar och inte från pågående utsläpp till sjön.

Dagvattendammar

Ingen åtgärd. Miljö- och stadsbyggnadskontoret har utfört tillsyn på dagvattendammarna vid Stockby och tekniska förvaltningen ska låta utföra en groddjursinventering innan förbättringsåtgärder kan vidtas. Tekniska förvaltningen ska också uppdatera skötselrutinerna kring dammarna.

Parkeringsplatsen

Ingen åtgärd. Vad gäller fordon som står parkerade på parkeringsplatsen finns förstås alltid risk för att läckage kan ske. Om man upptäcker fordon som läcker eller dumpade bilar så behöver man ringa och anmäla detta till staden.

Skyltar om fiskeförbud

Miljö- och stadsbyggnadskontoret kommer att överlämna frågan till tekniska förvaltningen som får undersöka möjligheten att sätta upp skyltar om fiskeförbud.

Revidering av beslut och föreskrifter samt skötselplan

Med anledning av bland annat de synpunkter som framförts har följande förändringar gjorts i förslaget till beslut och föreskrifter samt skötselplan för Långängen-Elfviks naturreservat.

1.5 Revidering av beslut och föreskrifter

1.5.1 Revidering av föreskrifter

Läsanvisning

Förändringar gjorda i föreskrifterna har markerats med understrykning och grön färg. Vissa föreskrifter har reviderats och/eller kompletterats och några föreskrifter har tillkommit. Dessa förändringar har gjort att numreringen för vissa föreskrifter har ändrats sedan samrådsversionen. Nedan anges de nya numren. Endast reviderade eller helt nya föreskrifter redovisas nedan.

A-föreskrifter

- **A8.** Föreskriften som lyder ” I naturreservatet är det förbjudet att sätta upp stängsel, undantaget staket runt tomplats och stängsel för betesdjur om stängslet utförs med passage för besökare” blir tillståndspliktig i stället för förbjuden.

Kommentar: Miljö- och stadsbyggnadskontoret anser att det är rimligt att stängsling blir tillståndspliktig i stället för förbjuden. Att anlägga en hundhage är till exempel endast tillståndspliktig, varför det är logiskt att även stängsling är tillståndspliktig. Vidare är stängsling ett mindre ingrepp i jämförelse med andra åtgärder som är tillståndspliktiga.

- **A10.** dra fram ny ledning i mark, vatten och luft. Renovera och gräva om mark och vattenledningar eller byta ut befintliga markledningar mot liknande eller större ledning, förlägga ny spillvattenledning parallellt med den befintliga samt förnya befintlig luftledning. Undantag från detta gäller för akuta åtgärder vid exempelvis läckor och kabelbrott. I sådana fall ska stadens tillsynsmyndighet underrättas och ges möjlighet att lämna anvisningar t.ex. kring lämpliga försiktighetsåtgärder. Återställandet av marken ska ske i samråd med, och godkännas av, stadens tillsynsmyndighet.

Kommentar: Det är en felskrivning, som justeras.

C-föreskrifter

- **C8.** framföra motordrivet fordon, inklusive moped, annat än på bilväg, undantaget moped klass II som även får framföras på skyltade cykelvägar.

Kommentar: Moped klass II behöver kunna köra på skyltade cykelvägar eftersom det skulle kunna innebära en trafikfara om de tvingades köra på smala bilvägar med hög hastighetsgräns.

- **C10.** medföra okopplad hund i beteshage, motionsspår, ridspår, led, mountainbikespår och i området som markerats i beslutskartan, [undantaget i hundhagar](#) och vid arbete med vallning, till exempel av får. Med god uppsikt över hunden och visad hänsyn till de som nyttjar spåren, kan spår tillfälligt korsas med [okopplad hund. Undantag för okopplad hund i beteshage gäller för träning och tävling som betesarrendator och reservatsförvaltare skriftligen godkänt.](#)

Kommentar: Med tillägget "undantaget i hundhagar" och "okopplad hund" förtydligas att hundar får vara lösa i hundhagar samt att okopplade hundar tillfälligt får korsa spår. Undantag för träning och tävling i beteshagar görs för att tillmötesgå brukshundsklubbens önskemål.

- **C 17.** cykla ~~eller köra cykel med elmotor~~ i terräng utanför skyltade spår, leder, gång- och cykelvägar och i ridspår med undantag för kortare sträckor där ridspår sammanfaller med cykelväg eller utmärkta motions- eller mountainbikespår.

Kommentar: Eftersom man cyklar även på en elcykel har texten korrigerats.

- **C19.** under tiden 1 april – 31 oktober beträda eller färdas på fågelskyddsområdet, Gråviken, [se beslutskarta.](#)

Kommentar: Föreskriften förtydligas så att läsaren lätt kan förstå var fågelskyddsområdet ligger.

- **C20.** [Det är förbjudet att elda annat än på anvisade grillplatser. Grillning i medhavd grill och användning av friluftskök är dock tillåtet. Undantag från eldningsförbudet gäller för skolverksamhet och ideella förenings barn- och ungdomsverksamhet.](#)

Kommentar: Föreskriften läggs till för att minska risken för brand.

D-föreskrifter

- **D2.** Tillsynsmyndigheten och reservatsförvaltaren eller den som förvaltaren utser får utföra de undersökningar som behövs för att tillgodose syftet med naturreservatet och som anges i föreskrift B6. Undantagen gäller föreskrift C3, C5-9, C13-15, [C19](#), C24-25.

Kommentar: Undantag från vistelseförbud i fågelskyddsområdet (föreskrift A19) har lagts till, eftersom undersökningar skulle kunna behöva utföras i Gråviken även under vår, sommar och höst.

- **D3.** Personal inom polisen, kustbevakningen, sjukvården, räddningstjänsten eller kommunal viltvårdare, får vid insatser använda olika typer av fordon och hund. Undantagen gäller för föreskrift C5-12, C14-15, C17-19. Anmälan ska om möjligt göras till förvaltaren och/eller tillsynsmyndigheten i förväg, annars snarast efter genomförandet.

Kommentar: Undantag från vistelseförbud i fågelskyddsområdet (föreskrift A19) har lagts till, eftersom akuta insatser skulle kunna behöva utföras i Gråviken även under vår, sommar och höst.

- **D4. Skylthållare, utsedd av Länsstyrelsen, får etablera, underhålla och dra in sjövägmärken. Gäller föreskrift A1, A3, A11-12, C1-3, C14-15. Alla arbeten i reservatet måste utföras med stor hänsyn till reservatets värden.**

Kommentar: Denna föreskrift läggs till för att underlätta arbetet med sjövägmärken.

- **D5. Sjöfartsverket, eller förvaltare med tillstånd från Transportstyrelsen, får införa, underhålla och avetablera sjösäkerhetsanordningar. Gäller föreskrift A1, A3, A11-12, C1-3, C14-15. Alla arbeten i reservatet måste utföras med stor hänsyn till reservatets värden.**

Kommentar: Denna föreskrift läggs till för att underlätta arbetet med sjösäkerhetsanordningar.

- **D6.** Servitut och ledningsrätter gäller i reservatet. Beroende på servitut och ledningsrätt undantas rättighetsinnehavaren från föreskrifterna A1-A4, A6, A10, A12-13, C1-C3, C8-9, C14. Undantaget gäller endast för det som uttryckligen följer av rättigheten. Riskerar en åtgärd att bryta mot något annat i föreskrifterna så krävs dispens eller tillstånd. Alla arbeten i reservatet måste utföras med stor hänsyn till reservatets värden.

Kommentar: Föreskriften A6 lyder ”I naturreservatet är det förbjudet att anordna alla typer av upplag, undantaget tillfälliga upplag för jordbruk och skogsskötsel”. Undantaget läggs till eftersom de som till exempel innehar ledningsrätt kan behöva anordna upplag.

- **D10. Delägare i samfälligheten Lidingö s:334 får tillfälligt sätta upp partytält, bord och midsommarstång samt anordna privata samlingar. Undantagen gäller delar av föreskrifterna C 21-22.**

Kommentar: Denna samfällighet ingår i befintligt naturreservat och är den enda privata landytan inom naturreservatet. En utgångspunkt vid revideringen av reservatets föreskrifter har varit att inte försämra privata fastighetsägares rättigheter. Därför införs detta undantag.

- D13. Inom föreskriftsområde F4 (se beslutskarta) får reservatsförvaltaren anlägga en hundhage. Gäller föreskrift A3, A6, A8, A11-12, C1, C3, C8, C14, C21. Alla arbeten i reservatet måste utföras med stor hänsyn till reservatets värden.

Kommentar: En hundrastgård har beslutats att anläggas vid Fågelöudde varför ett föreskriftsområde tagits fram för att underlätta processen.

1.5.2 Revidering av löpande text

Texter som skulle kompletteras har lagts till, dessutom har en del förtydliganden, korrigeringar och mindre tillägg gjorts i den löpande texten.

1.5.3 Revidering av beslutskarta

Föreskriftsområden

Ett ytterligare föreskriftsområde (vid Fågelöudde) med undantag från vissa föreskrifter har lagts till beslutskartan. Syftet med föreskriftsområdet är att en hundhage kan anläggas utan att tillstånd från reservatsföreskrifterna krävs.

Tomt- och gårdsmark

Ett mindre område som omgärdar kiosken vid Fågelöudde har ritats in som tomt- och gårdsmark för att underlätta kioskens verksamhet, och området vid Elfviks gård har utökats något norrut.

1.6 Revidering av skötselplan

1.6.1 Löpande text och tabeller i skötselplanen

Texter som skulle kompletteras har lagts till, dessutom har en del förtydliganden, korrigeringar och mindre tillägg gjorts i den löpande texten. Ett avsnitt om marina värden har också lagt till.

1.6.2 Bilagor

Kartbilagor

Kartorna har generellt setts över och mindre korrigeringar har utförts. Några nya spår har lagts in och några skötselområden i skötselkartan har korrigerats gällande typ av skötsel.

Miljö- och stadsbyggnadskontoret

Catarina Kvarnmalm
Miljöchef

Sunniva Farbu
Ekolog